

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärautbildning Utbildningsvetenskap
HT 2019

Vårdnadshavares upplevelser av mötet med pedagoger

Hämtning på förskolan ur ett relationellt perspektiv

Johanna Gustafsson och Miranda Larsson

Fakulteten för lärarutbildning

Författare/Author

Johanna Gustafsson och Miranda Larsson

Titel/Title

Vårdnadshavares upplevelser av mötet med pedagoger
Hämtning på förskolan ur ett relationellt perspektiv

Caretaker's experience of meeting day care teachers
A relational perspective on picking up from preschool

Handledare/Supervisor

Ingela Friberg

Examinator/Examiner

Kerstin Hansson

Sammanfattning/Abstract

Syftet med studien är att få en insikt i hur vårdnadshavare upplever mötet med pedagoger när de hämtar sina barn på förskolan och om de får den information de efterfrågar. Studiens teoretiska ansats har hämtats i från Jonas Aspelins studier om det relationella perspektivet, där sam-verkan, sam-varo och kommunikation är väsentliga delar. Materialet i studien bygger på kvalitativ forskning, där sex vårdnadshavare till barn på olika förskolor har deltagit i semistrukturerade intervjuer. Resultatet i studien tyder på att vårdnadshavarna får den information som de efterfrågar i med mötet med pedagogerna, men att mötets innehåll kan variera beroende på vilken pedagog de möter. Vårdnadshavarna i studien påtalar även vikten av ett genuint möte, där trygghet och en öppen dialog skapar tillitsfulla relationer vilket i sin tur leder till en god samverkan mellan förskolan och vårdnadshavare.

Ämnesord/Keywords

Förskolan, Föräldraperspektiv, Hämtning, Kommunikation, Relationellt perspektiv, Sam-verkan, Sam-varo

Förord

Ett stort tack till intervjupersonerna som så generöst delade med sig av sin tid, sina erfarenheter och tankar med oss. Det har varit väldigt givande och lärorikt att få ta del av era upplevelser utan er hade vår studie inte gått att genomföra.

Vi vill även särskilt tacka vår handledare Ingela Friberg för värdefulla råd, konstruktiv feedback, givande diskussioner och tillgänglighet under denna process.

Slutligen vill vi tacka alla nära och kära som stått ut med vår frånvaro och givit oss uppmuntran och stöd under arbetets gång.

Johanna Gustafsson och Miranda Larsson

Innehåll

1. Inledning	6
2. Syfte	7
2.1 Frågeställningar	7
3. Styrdokument.....	8
3.1 Läroplan för förskolan Lpfö 18 och Skollag (2010:800)	8
4. Litteraturgenomgång.....	9
4.1 Kommunikation	9
4.2 Samverkan	11
5. Teoretiskt perspektiv	12
5.1 Relationellt perspektiv	13
5.1.1 Sam- varo och sam-verkan	13
5.1.2 Kommunikation.....	14
6. Metod.....	14
6.1 Kvalitativ metod	15
6.2 Intervju	15
6.3 Urval	16
6.4 Genomförande	17
6.5 Bearbetning och analys	17
6.6 Etiska överväganden.....	18
6.7 Studiens tillförlitlighet	18
6.8 Metoddiskussion	19
7. Resultat och analys	20
7.1 Resultat	20
7.1.1 Kommunikation.....	20
7.1.2 Samverkan	21

7.1.3 Information	23
7.2 Analys	24
7.2.1 Kommunikation.....	24
7.2.2 Samverkan	25
7.2.3 Information	26
7.2.4 Sammanfattande analys	26
8. Diskussion.....	27
8.1 Kommunikation.....	28
8.2 Samverkan	29
8.3 Information	31
8.4 Pågående debatt	32
8.5 Vidare forskning	34
Referenser	35
Bilaga 1: Informationsbrev	38
Bilaga 2: Intervjufrågor till vårdnadshavare	40

1. Inledning

I förskolan uppstår dagligen möten mellan pedagoger och vårdnadshavare, när de kommer för att hämta och lämna sina barn. Förskolans läroplan beskriver att arbetslaget ska ansvara för att utveckla tillitsfulla relationer mellan förskola och hem samt att fortlöpande samtal ska hållas med vårdnadshavare om barnets trivsel, utveckling och lärande (Skolverket 2018). De dagliga mötena som sker mellan pedagog och vårdnadshavare är oftast inte planerade och har ett informellt innehåll om barnens vistelse på förskolan (Sandberg & Vuorinen 2007). Vi upplever att dagliga möten är särskilt viktiga eftersom det innebär en regelbunden kontakt mellan vårdnadshavare och pedagoger och att ta till vara på sådana möten är såklart önskvärt. Utifrån egna yrkeserfarenheter upplever vi att de växande barngrupperna och den minskade personaltätheten ibland gör det svårt för förskolans pedagoger att hinna med att möta vårdnadshavare just vid hämtning. I en enkätundersökning, vilken gjordes av Skolinspektionen på 743 av landets förskolor, har 26% av de medverkande vårdnadshavarna svarat att de anser att personaltätheten på landets förskolor är bristfällig (Skolinspektionen 2017). Personalbristen blir enligt vår mening, utifrån denna studie och våra yrkeserfarenheter, påtaglig på eftermiddagarna när barnen ska hämtas på förskolan. Vid den tiden sker eventuella sammanslagningar av förskolans samtliga avdelningar och pedagogerna förväntas ta hand om barn, även från andra avdelningar än deras egen. Enligt Halldén (2014) leder det till att pedagogerna möter vårdnadshavare till barn som de inte har träffat nämnvärt under dagen, vilket kan göra det svårt för pedagoger att besvara frågor från vårdnadshavare samt ge dem relevant information gällande deras barns vistelsetid på förskolan. Tiden för överlämning från pedagog till vårdnadshavare kan också vara begränsad eftersom det är få pedagoger och många barn kvar på eftermiddagen. Det framkommer att det finns tillfällen när pedagog och vårdnadshavare endast hinner vinka till varandra vid hämtningen. Vidare så har vi tagit del av en debattartikel vilken är insänd av en vårdnadshavare med barn i förskolan. I artikeln lyfts det upp att vårdnadshavaren vid hämtningssituationen upplever att pedagogerna begränsar förskolebarnen till att röra sig på en liten yta. Vårdnadshavarens erfarenhet är även att det är svårt att hitta pedagoger som kan

engagera sig i barnet, pedagogerna beskrivs ofta vara upptagna med andra arbetsuppgifter (Grop 2017). I förskolan förekommer det inte några riktlinjer, som beskriver vad som tas upp med vårdnadshavare vid hämtningen. Utifrån dessa faktorer funderar vi nu över hur vårdnadshavare upplever mötet med förskolans pedagoger.

Tidigare studier inom området utgår främst från pedagogers perspektiv, vilket är intressant, men för att pedagoger i förskolan ska få möjlighet att få förståelse för och insikt om hur vårdnadshavare upplever situationen anser vi att vårdnadshavarnas perspektiv bör belysas. Intentionen med detta examensarbete är att lyfta fram vårdnadshavares erfarenhet av pedagogers möjligheter till överlämning vid hämtningssituationer. Med denna studie vill vi inte på något sätt, förolämpa pedagoger utan avsikten är att medvetandegöra pedagoger om hur vårdnadshavare kan uppleva hämtningssituationerna och att studien kan vara till användning för verksamma pedagoger. Vi kommer särskilt att lyfta fram begreppen *sam-varo*, *sam-verkan* och *kommunikation*, vilka vi upplever relevanta för vår studie.

2. Syfte

Syftet med vår studie är att få insikt i hur vårdnadshavare upplever mötet med pedagoger när de hämtar sina barn på förskolan och om de får den information de efterfrågar.

2.1 Frågeställningar

- Hur upplever vårdnadshavare mötet med pedagogerna vid hämtningssituationerna på förskolan?
- Vilken information efterfrågar vårdnadshavare och upplever de att de får den information som efterfrågas?

3. Styrdokument

I följande avsnitt lyfts riktlinjer gällande samarbetet med hemmen ur förskolans läroplan, vilka pedagoger har skyldighet att förhålla sig till. Det framkommer även vems ansvar det är att se till att samarbetet fungerar och vad Skollagen har för bestämmelser gällande ämnet.

3.1 Läroplan för förskolan Lpfö 18 och Skollag (2010:800)

Enligt förskolans läroplan ska utbildningen i förskolan lägga grunden för ett livslångt lärande. Utbildningen i förskolan ska utgå från en syn på barn och barns behov där helheten skapas med ursprung i utveckling, lärande och omsorg. För att kunna skapa de bästa förutsättningarna för barnens utveckling och lärande ska förskolan samarbeta med hemmen på ett nära och förtroendefullt sätt. I läroplanen framgår det vidare att arbetslaget ska ta ansvar för att utveckla tillitsfulla relationer med hemmen. Genom att pedagogerna för kontinuerliga samtal med barnens vårdnadshavare om barnets utveckling, lärande och trivsel på förskolan så utvecklas tilliten parterna emellan. Arbetslaget bör också se till att de är informerade om personliga omständigheter som rör barnen med aktsamhet för barnens integritet. Samtal kring utbildningens mål och innehåll beskrivs vidare gynna vårdnadshavares och barns inflytande (Skolverket 2018). Att förskolans pedagoger ska hålla fortgående samtal med vårdnadshavare om barnets utveckling är även något som blir tydligt i skollagen §11 (Utbildningsdepartementet 2010). I förskolans läroplan framkommer det slutligen att rektorn ska ansvara för förskolans kvalitet och har därmed också skyldighet att ge pedagoger kompetensutveckling som behövs för att bedriva ett fungerande samarbete mellan hemmet och förskolan (Skolverket 2018).

4. Litteraturgenomgång

I följande avsnitt ges en fördjupad genomgång av kommunikationens och samverkans betydelse i mötet mellan pedagoger och vårdnadshavare utifrån relevant litteratur och artiklar.

4.1 Kommunikation

Eckeskog (2019) beskriver pedagogers kommunikativa kompetens som viktiga för samverkan med vårdnadshavare. Kommunikativ kompetens innebär en förmåga att i ord och handling samspeka med andra människor enligt situationens krav, och på ett sådant sätt att verklig dialog uppstår. Det är därför viktigt att pedagogen pratar utifrån ett sammanhang och har en känsla för vad vårdnadshavaren finner som meningsfullt i samtalet vid hämtningen. Sandberg, Sheridan, Vuorinen & Williams (2013) beskriver att om pedagogers intention är att skapa tillitsfulla relationer med vårdnadshavarna, så bör de ta tillvara på tillfällen för samtal. Pedagoger behöver visa sig tillgängliga för samtal med vårdnadshavare för att kunna ge relevant information och besvara eventuella frågor som kan uppkomma under samtalet. Detta kräver således en flexibel och socialt kompetent pedagog med förmågan att kunna möta en mångfald av vårdnadshavare på ett individuellt plan.

Individer som kommunicerar med varandra förstår varandra mer eller mindre väl. I dessa situationer spelar både verbal och icke-verbal kommunikation en central roll. Den verbala kommunikationen är vad som sägs, innehållet i kommunikationen, medan den icke-verbala kommunikationen är hur det sägs och uttrycks. Det går aldrig i förtilid veta hur personer kommer att reagera i mötet med varandra. De som möts stämmer av sig själva med varandra, läser av varandras känslor och tankar, vilka kan uppfattas olika och mer eller mindre väl. Om personer förstår varandra väl och visar både känslor och hänsyn byggs stabila sociala band mellan parterna, alla vill bemötas med värdighet och respekt (Aspelin 2018).

I mötet framstår individer som någon inför varandra och det är först då det blir uppenbart vem individen är (von Wright 2002). Ett pedagogiskt möte kan beskrivas som ett mellanmänniskt möte, där pedagogen är närvarande och har ett förhållningsätt som innebär att kunna anpassa sig till den rådande situationen. För att hålla mellanmänniska relationer levande beskrivs pedagogers relationella kompetenser vara av betydelse (Aspelin 2013). Kärnan i relationskompetens innebär att kunna knyta an, initiera, upprätthålla och utveckla relationer. Relationskompetens utgår inte enbart från yrkesrollen utan påverkas av personliga faktorer. Hur pedagogens självuppfattning är och hur den ser på sig själv i yrkesrollen, samt pedagogens sätt att tänka och känna om sig själv i relation till andra har inverkan på relationskompetensen (Aspelin 2018).

Vårdnadshavare behöver delges information både om det enskilda barnet och om verksamhetens innehåll för att få insyn. Idag är det vanligt att förskolan förmedlar information i bild och text. Detta har både en positiv och en negativ sida, det positiva är att sådan information via månadsbrev eller veckobrev når alla föräldrar ungefär samtidigt, det negativa är att kommunikationen blir ensidig och att den skriftliga informationen ersätter de personliga mötena på grund av personal- och tidsbrist (Sandberg & Vuorinen 2007). I Sandberg & Vuorinen (2008) framkommer det att detta inte är önskvärt från vårdnadshavarens sida, de vill hellre ha en verbal kommunikation med pedagogerna om sina barns utveckling och lärande.

4.2 Samverkan

Samverkan har betydelse i det pedagogiska mötet och innefattar;

all kontakt mellan hemmet och förskolan, både den dagliga kontakten vid lämningen och hämtning av barnet och den organiserade kontakten vid föräldrasamtal, föräldramöten och föräldramedverkan av olika slag i verksamheten.

(Skolverket 1998, s.57)

Samverkan kan ses både ur vårdnadshavares och ur pedagogers perspektiv. Tamburkontakten, mötet mellan vårdnadshavare och pedagoger i förskolans hall är en uppskattad samverkansform. Men ibland är tiden knapp och parterna hinner enbart med att hälsa på varandra vid överlämningen (Sandberg & Vuorinen 2007). Haldén (2014) beskriver att möjligheterna till samverkan vid hämtningssituationerna kan variera av den orsaken att pedagogerna kan vara upptagna med aktiviteter och andra barn.

God samverkan mellan pedagoger och vårdnadshavare i förskolan är en viktig och bidragande del för barns utveckling och lärande. Även om samverkan representeras som en tvåvägsprocess så hamnar oftast ansvaret för denna på pedagogerna i förskolan. Det är därför viktigt att pedagoger regelbundet får vidareutbildning inom samverkan med vårdnadshavare. Förändring och vidare utveckling inom samverkan är möjligt genom workshops och föreläsningar. För att utveckla kunskap och färdigheter, vilka är nödvändiga för samverkan, krävs det systematisk utbildning under en längre tidsperiod där verifiering och övning erbjuds. Pedagogers kompetens vad gäller samverkan med vårdnadshavare är en del av professionen och bidrar till att barnets, vårdnadshavares och pedagogers relationer gynnas (Visković & Višnjić Jevtić 2017).

Den sociala kompetensen har stor betydelse för en god samverkan vilken underlättas av rak och öppen kommunikation. Denna tydlighet i kommunikationen är grundläggande för den tillit som vårdnadshavarna känner för personalen och verksamheten. Vårdnadshavarna vill försäkra sig om att barnen mår bra och att

tilliten är befogad. I grunden handlar den sociala kompetensen om förmågan att kunna möta människor som utgår ifrån en referensram som är olik ens egen, att kunna sätta sig in i andras situationer och ha en god empati för allas olikheter. Det är därför viktigt att vara medveten om att världen verkar olika för varje individ, och att ha insikt om att det inte finns något rätt eller fel sätt att se på omvärlden. Den sociala kompetensen handlar inte bara om hur människor möter andra, utan även om hur de ser på sig själva och hur de uppfattar sig i större sammanhang. Det handlar också om människors självkänedom att de känner till sina styrkor och brister. Självkänedom är viktig i den sociala kompetensen och påverkar hur människan utvecklar ödmjukhet för den omvärld de lever i (Sandberg & Vuorinen 2007).

I samverkan mellan förskola och hem beskrivs den information, vilken vårdnadshavare efterfrågar när de hämtar sina barn, skilja sig beroende på barnens ålder. De yngre barnens vårdnadshavare vill delges information om barnets fysiska välmående, medan vårdnadshavare till äldre barn vill bli upplysta om barnets känslomässiga välbefinnande och sociala samspel med kamrater och pedagoger (Sandberg & Vuorinen 2008). De faktorer som är avgörande för hur samverkan fungerar, är hur vårdnadshavare och pedagoger kan och vill förstå varandra (Sandberg & Vuorinen 2007). Viljan att skapa en god samverkan finns både hos pedagoger och vårdnadshavare. Det förekommer emellertid faktorer som kan försvåra arbetet med att skapa en god samverkan mellan de båda parterna. Det kan handla om tids- och personalbrist hos pedagogerna, stressade föräldrar eller hög personalomsättning (Sandberg & Vuorinen 2008).

5. Teoretiskt perspektiv

I studien används det relationella perspektivet, det är relationen som är i fokus i mötet mellan vårdnadshavare och pedagoger. Perspektivet grundas i antagandet att människan är en relationell varelse, och att all form av mänskligt beteende därför kan anses ske i relation mellan människor.

5.1 Relationellt perspektiv

Inom det relationella perspektivet ses individer för det som de är och inte för det som de har, ett fenomen som framkommer i olika situationer. I ett ömsesidigt möte, sett ur ett relationellt perspektiv, ses individen som ett subjekt, någon som kan förändras över tid (Aspelin & Persson 2011). Ur det relationella perspektivet förstås individers handlingar som sam-verkan, sam-varo och kommunikation. Utgångspunkten i att förstå andra människor ligger i de mellanmännsliga relationerna (von Wright 2002). I mellanmännsliga relationer beskrivs att förutsättningen för den enskilda individens existens är att det finns andra individer i dess närhet. Det är sådant som förekommer och inträffar människor emellan som är det väsentliga (Aspelin 2013). I det relationella perspektivet är de mellanmännsliga relationerna grunden till hur människor förstår varandra, och i studien är mötet mellan vårdnadshavare och pedagoger det centrala. Därför bedöms det relationella perspektivet ha relevans för studien.

5.1.1 Sam-varo och sam-verkan

I det relationella perspektivet beskrivs begreppen sam-verkan och sam-varo vara grunden till hur relationer ska betraktas. Begreppen sam-verkan och sam-varo är av filosofisk karaktär där sam-varo karakteriseras av personliga, oförutsägbara och ömsesidiga möten mellan människor (Aspelin 2013). Mötena kan vara oförutsägbara, sakna baktanke och förberedelse. Inom sam-varo är en person direkt närvarande inför en annan individ och de tilltalar varandra sanningenligt. Sam-varon är styrande, den medför att människan blir verklig i mötet med en annan individ. Individer som möts i avsikt att i relation till varandra samordna olika sociala handlingar, beskrivs vara i sam-verkan. Sam-verkan kännetecknas av förutsägbarhet, det som sker i mötet är till viss del planerat. Målet med mötet är att i samförstånd med varandra nå gemensamma eller individuella resultat. Sam-verkan kan medföra att individer blir mer närvarande inför varandra och till att individers sam-varo gynnas (Aspelin & Persson 2011). Ett möte som innehåller både sam-varo

och sam-verkan kan hållas formellt med strukturerad interaktion, men kan även avvika och övergå till en djupare relation. Bindestrecken i orden sam-verkan och sam-varo grundas i antagandet att människan är en relationell varelse, och att all form av mänskligt beteende därför kan anses ske mellan människa och värld. Bindestrecken signalerar att mänskligt varande är ett sam-varande och att människor, som verkar i världen, gör det i relation till andra (Aspelin 2013).

5.1.2 Kommunikation

Pedagogiska relationer skapas genom kommunikation i olika former, när personer kommunicerar gör det något tillsammans. Direktkommunikation kan ske på olika sätt och innehåller ett ömsesidigt inflytande på individens handlingar och uttryck vid de fysiska mötena. En kommunikationsform är överföringskommunikation vilken kan ses som en linjär process där en sändare och en mottagare använder sig av olika medier för att förmedla meddelanden och budskap. Ytterligare en kommunikationsform är interaktionskommunikation som är parallell, båda parterna är delaktiga i en ömsesidig och meningsskapande process. När två personer kommunicerar i interaktion med varandra, används olika tecken och symboler varav ett är det verbala språket. I dessa kommunikationer krävs det att individen tolkar och läser av symbolernas betydelse i relation till den situation de befinner sig i (Aspelin & Persson 2011).

6. Metod

I följande avsnitt ges en genomgång över den valda metoden som har använts i studien och motivering till metodvalet. Vidare redogörs för studiens urval, genomförande, bearbetning av analys, etiska överväganden och studiens tillförlitlighet.

6.1 Kvalitativ metod

Med kvalitativ metod är avsikten att ta reda på vilka egenskaper eller kvalitéer olika företeelser har, metoden är flexibel och går att anpassa efter situationen (Bjereid, Demker & Hinnfors 2018). Syftet med studien är att få insikt i hur vårdnadshavare upplever mötet med pedagoger när de hämtar sina barn på förskolan och om de får den information de efterfrågar, kvalitativ metod sågs därför som lämplig att använda. Ändamålet var att få fram människors ord, där studenterna kunde få möjlighet att lyssna till vårdnadshavarna och där vårdnadshavarna fick prata fritt utifrån de frågor som skulle besvaras (Denscombe 2018).

6.2 Intervju

I studien användes kvalitativ metod i form av semistrukturerade intervjuer. Intervju som datainsamlingsmetod ger möjlighet till en djupare förståelse och tillfälle att förstå situationen utifrån den intervjuades perspektiv. I semistrukturerade intervjuer har intervjuaren en lista med ämnen och frågor som ska behandlas. I dessa är intervjuaren flexibel och svaren är öppna och betoningen ligger på den intervjuade som utvecklar sina synpunkter (Denscombe 2018). Styrkan i dessa situationer är att undersökningssituationen liknar en vardaglig situation och ett vanligt samtal. Syftet med intervjun är att öka informationsvärdet och skapa en djupare förståelse av vårdnadshavarnas upplevelser. Intervjusituationen kan vara krävande för både forskaren och den intervjuade därför är det viktigt att deltagandet är frivilligt, för att finna tillit parterna emellan så att intervjun blir engagerande, kunskapsutvecklande och medvetandegörande. Vilket det inte finns några garantier för, men chansen är större om tilliten finns (Magne Holm, Krohn Solvang 1997). I studien samlades intervjumaterialet in via ljudupptagning och kompletterades med skriftlig dokumentation. Denna insamlingsmetod menar Denscombe (2018) bidrar till en närapå total dokumentation av samtalet under intervjun. Ett hinder kan däremot vara att icke verbal kommunikation förbises när ljudupptagningar används. Att använda fältanteckningar för att dokumentera sådant som ljudupptagningen förbiser kan ses

som ett betydande komplement och bidra till en mer fullständig helhetsbild av intervjun. Stukåt (2011) menar att platsen där intervjuerna sker bör vara ostörd och upplevas trygg både för den som intervjuar och för den som intervjuas. Den som intervjuas kan med fördel få välja plats. I studiens informationsbrev gavs närliggande biblioteket som förslag till intervjuens genomförande.

6.3 Urval

För att hitta vårdnadshavare som hade relevans för studien användes ett subjektivt urval. Denscombe (2018) beskriver att ett subjektivt urval verkar enligt principen att ett fåtal personer med väsentliga kunskaper och erfarenheter för ämnet i studien väljs ut. Urvalet fungerar när forskarna har en viss kännedom om personens lämplighet för medverkande i intervjun, och medvetet valt ut dessa med ett specifikt syfte och relevans för undersökningens tema. Vårdnadshavarna i studien valdes ut efter lämplighet, utifrån deras erfarenheter av att hämta barn på förskolan. Studenterna gjorde bedömningen att om vårdnadshavare hade flera barn som dagligen befann sig på förskolan, så hade de även fler aktuella upplevelser och erfarenheter av att hämta barn på förskolan och därmed hade större lämplighet till deltagande. Denscombe (2018) beskriver vidare att det är viktigt att forskaren skyddar de vårdnadshavare som valt att delta i intervjun. Den information som kan komma fram under en intervju kan vara känslig och vårdnadshavarna ska inte, under några omständigheter, kunna härledas. För att inte vårdnadshavare ska kunna kopplas till en viss förskola, har informationsbrev med förfrågan om deltagande i studien delats ut till vårdnadshavare via barnavårdscentralen och öppna förskolan. De intervjuade vårdnadshavarna tilldelades fiktiva namn inför analysen, Anna, Calle, Frida, Levi, Pelle och Sara.

Till denna studie beräknas sex vårdnadshavare kunna delge studien tillräckligt underlag för analys, och varje intervju bedöms ta omkring 20 minuter vardera. I kvalitativa studier är ofta antalet intervjuade få till antalet eftersom undersökningen är djupgående. I och med detta går dessa studier inte att generalisera och siffror används inte för att belysa resultatet. Materialet utgörs i stället med ord och beskrivningar så kallade kvaliteter (Stukát 2011).

6.4 Genomförande

Efter det att vårdnadshavare tagit del av det informationsbrev som delats ut anmälde sig nio vårdnadshavare som ville delta i en intervju sitt intresse via mejl. Därefter valdes lämpliga vårdnadshavare ut och kontaktades via telefon för bokning av tid och plats där intervjun skulle komma att äga rum. Samtliga vårdnadshavare ansåg att det närliggande biblioteket lämpade sig bra för intervjun och anpassningar gjordes till vårdnadshavarna vad gällde dag och tid för mötet. Inför intervjun utformades ett frågeformulär med fyra frågor och tillhörande följdfrågor vilka ansågs vara lämpliga för studien och ge svar på frågeställningarna. Intervjuerna dokumenterades med ljudupptagning och fältanteckningar. När intervjuerna var gjorda så transkriberades de, för att sedan kunna analyseras inför det slutliga resultatet.

6.5 Bearbetning och analys

Denscombe (2018) menar att ljudinspelningar normalt behöver transkriberas. Transkriberingen underlättar om jämförelser ska göras mellan data eller om forskaren är ute efter något särskilt i materialet. I analysprocessen så tilldelades samtliga sex intervjuer med olika färger för att de skulle kunna skiljas på i kategoriseringen där intervjusvaren delades in med hjälp av olika färgkoder. Efter kategoriseringen reducerades antalet koder och de som ansågs vara av relevans för att ge svar på studiens frågeställningar blev kvar. Enligt Denscombe (2018) är detta

ett bra sätt att bearbeta analysen på, det är till hjälp för att få fram nyckelbegreppen som sedan ska kopplas ihop med det valda teoretiska perspektivet och för att slutligen kunna avläsa de slutsatser som vuxit fram ur studien. Nyckelbegreppen i studien används som rubriker i resultats-, analys- och diskussionsdel. Det relationella perspektivet användes för att analysera studiens insamlade material, utifrån begreppen sam-verkan, sam-varo och kommunikation.

6.6 Etiska överväganden

Deltagarna i studien har tagit del av ett informationsblad där det framgår vilka personer som kommer att genomföra studien och där syftet med studien presenteras i enlighet med informationskravet. Informationsbladet innehåller även uppgifter om nyttjandekravet, att det material som insamlats under intervjun endast kommer att användas i denna studie och hur materialet kommer hanteras. Materialet kommer att sparas i säkerhet under den tid som kursen pågår och det är enbart studenter, handledare och examinator som kommer att få ta del av det insamlade materialet. Intervjuerna kommer att ske i enlighet med samtyckeskravet, deltagarna själva får bestämma över sin medverkan och kan avbryta sin medverkan när de vill under studiens gång. Enligt konfidentialitetskravet ska inte personerna som deltagit i intervjuerna kunna härledas. Urvalet till intervjuerna sker utifrån konfidentialitetskravet, för att utföras av deltagare från olika förskolor, då dessa frågor kan vara känsliga och inte skall kunna härledas till specifik förskola. Vilket skulle kunna leda till att det kan vara svårt att få vårdnadshavare att ställa upp om det blir tydligt vilken förskola som deltagit i datainsamlingen (Vetenskapsrådet 2019).

6.7 Studiens tillförlitlighet

För att få reda på vilken tillförlitlighet och kvalitet en studie uppnår kan två olika begrepp användas. Det ena är reliabilitet och beskriver hur trovärdig studien är. Data

behöver samlas in på ett noggrant sätt och i tillräcklig mängd för att slutsatser ska kunna dras utifrån materialet. Reliabiliteten är beroende av hur det som ska mätas egentligen mäts (Franzèn, Hjalmarsson & Löfdahl 2014). I en kvalitativ studie påverkas analysen av vem som har gjort tolkningen av resultatet samt utav antal deltagare (Stukát 2011). Det andra begreppet är validitet och det beskriver studiens giltighet vilket handlar om hur något mäts. Studien som genomförs behöver ge svar på syftet med undersökningen vilket gör att en lämplig metod för ändamålet är ett krav. Att intervjufrågorna är genomtänkta och välformulerade är också en viktig faktor för att uppnå hög validitet (Franzèn, Hjalmarsson & Löfdahl 2014).

6.8 Metoddiskussion

Vi anser att denna studie har en hög validitet, resultatet från intervjuerna är trovärdiga och noggrant utförda och för den här typen av studie i tillräcklig mängd. Validitet är enligt Franzèn, Hjalmarsson och Löfdahl (2014) något som beskriver hur någonting mäts och att den valda metoden är lämplig för ändamålet. Vi gör också bedömningen att studiens reliabilitet är låg då antalet deltagare är för få för att resultatet ska kunna generaliseras. Franzèn, Hjalmarsson och Löfdahl (2014) beskriver reliabilitet som avgörande för studiens trovärdighet.

Intervjuerna beräknades ta omkring 20 minuter att genomföra, det visade sig att tidsspannet för en intervju varierade mellan 10 och 30 minuter. Bedömningen gjordes av studenterna att den insamlade materialet ansågs tillräckligt för att påbörja analysen. Stukát (2011) menar att i kvalitativa studier är antalet intervjuade ofta få då undersökningen är mer djupgående och materialet utgörs med ord och beskrivningar så kallade kvaliteter. Vidare beskrivs att analysen av en kvalitativ studie kan påverkas av vem som gjort tolkningen av resultatet. Vi har i bearbetningen av resultatet- och analysprocessen varit medvetna om detta och haft en objektiv uppfattning, resultatets innehåll har inte påverkats av våra egna antaganden. Avsiktliga val har gjorts när resultatet delats in i kategorier, detta för att få fram de nyckelbegrepp vilka används som rubriker i resultat-, analys- och

diskussionsdel. Resultatet i studien har i analys och diskussion kopplats samman med det relationella perspektivet.

7. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras resultat och analys utifrån samtliga intervjufrågor i studien. Resultatet och analysen redogörs för i tre olika kategorier; kommunikation, samverkan och information, detta följt av en sammanfattande analys.

7.1 Resultat

7.1.1 Kommunikation

Fem vårdnadshavare påtalar att de har olika sätt att kommunicera med förskolans pedagoger om det som rör barnen och förskolans utbildning. De kommunicerar verbalt med pedagogerna vid hämtningssituationen, på föräldramöten, drop in, utvecklingssamtal och vid telefonkontakt. Vårdnadshavarna nämner också att förskolorna använder sig av kommunikation via bild och text. De talar om månadsbrev, mejl, sociala medier samt om en almanacka i tamburen där allmän information om utbildningen ges. Några vårdnadshavare berättar också att de ges individuell information via tavlor i tamburen, där pedagoger skriver upp om barnen bajsat, ätit eller sovit under dagen. ”Pedagogerna hänvisar till sådana där lappar på mina barns dagis där det står om de har ätit en portion, två portioner eller en halv portion, så man kan ju gå in i hallen och läsa när man hämtar” (Levi).

I intervjusvaren ger vårdnadshavarna sin syn på barnens delaktighet vid mötet i hämtningssituationen, de upplever att det är viktigt att pedagogerna involverar barnen i samtalet kring den information som ges av vad barnet gjort under dagen så det inte talas över barnens huvud.

När pedagogen förklarar typ hur dagen varit försöker hon föra dialogen med mitt barn lite mer, då får ju hon på något sätt berätta om sin dag själv. När de har gjort någonting under dagen och man märker att barnet är väldigt med på vad som hänt, det är väl kanske den bästa övergången skulle jag säga.

(Calle)

Vårdnadshavarna beskriver att de förhållanden som de möts av när de kommer för att hämta sina barn kan variera. Det kan handla om att pedagogen har fullt upp med barnen eller att det är många vårdnadshavare där samtidigt, de påtalar i intervjuerna att de brukar läsa av situationen om det är läge att ta vissa frågor eller om det är bara de basala sakerna som är viktiga i just denna situation. Är det något som behöver samtala mer om kan de välja att ta det en dag, när inte så många vårdnadshavare som hämtar samtidigt eller så ringer de tillbaka till förskolan när de kommit hem. ”Vid något tillfälle har jag ringt senare på dagen för att det inte varit läge att ta det i hallen, om det varit andra föräldrar och sådär och det går ju lika bra” (Sara).

Samtliga vårdnadshavare uttrycker att de märker att vissa pedagoger har lättare att prata än andra och att de upplever att de behöver anpassa sig och hjälpa till att föra samtalet framåt olika mycket beroende på pedagog. ”Det är väl inte alla som har jättelätt att börja prata även fast det är deras jobb heller men man får ju hjälpa till lite tycker jag med att ge dem lite ingångar” (Calle).

7.1.2 Samverkan

Vårdnadshavarna delger i sina intervjuer att de märker av att personaltäteten varierar beroende på vilken tid de kommer för att hämta sina barn. Kommer vårdnadshavarna omkring klockan tre så upplever de att det ofta finns en ordinarie pedagog på förskolan som har tid att delge dem information. När de hämtar lite senare, mellan klockan fyra och fem, så upplever vårdnadshavarna att det finns färre pedagoger att tillgå och att det även kan vara personal från andra avdelningar som de möts av. Vid dessa tillfällen upplever vårdnadshavarna att de enbart ges kort information eller ombeds att läsa på tavlorna i hallen där det står om barnen ätit, sovit och bajsat. Vårdnadshavare upplever att det vid den tiden

även är många andra vårdnadshavare där för att hämta sina barn. ”Ja om man hämtar senare så är de ju oftast tillsammans med den andra avdelningen och då kanske man inte får den informationen som man brukar få annars” (Anna). ”De hänvisar ju till de här, de har ju sådana där lappar på mina barns dagis där det står om de ätit, sovit och en bajslista” (Frida).

Det framgår att vårdnadshavare märker skillnad beroende på om det är ordinarie pedagoger eller vikarier som de möter när de ska hämta sina barn. Tre vårdnadshavare uttrycker att de inte känner samma trygghet till vikarier som till ordinarie pedagoger, de uppger att det är tryggt att möta samma personal jämt. Vårdnadshavarna upplever att de periodvis möter många vikarier, hur det påverkar hämtningsituationen råder det delade meningar om bland vårdnadshavarna i studien. ”När det är en massa vikarier och ingen personal där ordentligt, då kan man ju känna ibland att man kan ta vilket barn man vill och gå” (Frida). ”Det händer ju att det är vikarier när vi hämtar och då är det väl, det kanske inte blir lika breddad informationen då” (Calle).

Tre vårdnadshavare påtalar i sina intervjuer att de upplever personkemin som en viktig del i kontakten med pedagogerna i förskolan. De märker att deras förtroende för pedagogerna påverkas av pedagogernas sätt att möta deras barn och dem själva. ”Ja, man känner ju att vissa har man mer relation till och lättare att prata med” (Anna).

Jo men det är det ju för om det är en pedagog som inte ser mitt barn eller inte hälsar när man kommer eller inte lämnar ut ordentligt då känner man ju att man kanske undviker den personen nästa gång. Då går jag heller till någon annan om det finns någon annan att välja på.

(Pelle)

7.1.3 Information

Fem vårdnadshavare till barn mellan ett och två år påtalar att den information som de efterfrågar och får ta del av när de hämtar sina barn på förskolan handlar om hur barnen sovit, ätit och bajsat. ”Ja med den lilla så är det ju typ hur de sovit och skitit” (Anna).

Vårdnadshavare till barn mellan 3-5 år uttrycker att de vill ha och ges information om barnen har lekt med någon under dagen, om det varit någon konflikt, om barnen har slagit sig och vad de gjort. Fyra vårdnadshavare påtalar även att de vill ha information om sådant som barnet kan komma att prata om hemma.

Det är ju skönt att få lite vetskap om sånt här som de tror att hon kan komma att prata om hemma tycker jag. Typ ifall mitt barn säger att -jag slog huvudet idag på dagis, då undrar jag ju om hon verkligen gjorde det, så sånt kan ju va bra att få veta.

(Calle)

Samtliga vårdnadshavare påtalar också att de vill veta om sådant som är aktuellt för barnet. Hur det har gått för barnet som nyligen slutat med blöja eller slutat sova på dagen. Vårdnadshavare anger också att de gärna vill få information om specifikt deras barn, så de känner att pedagogerna sett deras barn under dagen. Detta är inte som tidigare åldersrelaterat utan framkommer av vårdnadshavare till barn i blandade åldrar. ”De berättar faktiskt mycket vad de gör och vad hon har gjort så att de ser mer specifikt och då gör det ju så att man känner som förälder att de har ju sett henne under dagen faktiskt” (Pelle).

Sen vill jag gärna ha någon feedback på dagen på något sätt. Om det har hänt något speciellt då förstås eller bara som den minsta om han har sovit på något annorlunda sätt att de säger det eller om de tyckte om maten eller inte eller om de har gjort någon särskilt kul så någon liten rad om det tycker jag är trevligt att få så att man märker att de har sett mina barn under dagarna.

(Sara)

I några fall har vårdnadshavare erfarit att de inte fått någon information alls av pedagogerna vid hämtningen, utan fått nöja sig med en kort ögonkontakt och bekräftelse genom en vinkning att de sett varandra och tackar för dagen.

Jag vill att de ska lägga märket till att jag hämtar och gärna säga något om hur dagen varit. Så att de inte bara står där med sitt och man bara tar barnet och går utan man vill ju ha någon form av kontakt. Ibland när de har fullt upp med att trösta barn eller pratar med andra vårdnadshavare, så väntar jag ju om jag behöver veta något annars typ bara vinkar jag hej då och går.

(Frida)

Vårdnadshavare uttrycker att det också är upp till dem själva att fråga pedagogerna om det är något speciellt som de vill veta, och att det måste vara svårt för pedagogerna att hålla reda på vilken vårdnadshavare som vill veta vad.

Det viktigaste om man vill ha reda på någonting själv, det är väl att fråga själv också. För det är ju inte så jädra lätt för pedagogen att samla all information som någon har gjort en hel dag och försöka ge det i ett litet snyggt paket med rosett på när man ska gå hem liksom.

(Calle)

7.2 Analys

7.2.1 Kommunikation

Aspelin och Persson (2011) beskriver att i relationer skapas genom att överföringskommunikation eller interaktionskommunikation används. Oavsett vilken kommunikationsform som används så behöver individen tolka innehållet i relation till den situationen de befinner sig i. I resultatet framkommer det att i förskolan sker kommunikationen mellan pedagoger och vårdnadshavare på olika sätt, både verbalt och med hjälp av text och bild. Genom denna varierade kommunikation får vårdnadshavarna ta del av både det enskilda barnet och utbildningens innehåll. Det framkommer att vårdnadshavare föredrar att använda verbal kommunikation när de vill ta upp något av känslig karaktär med pedagogerna. Intervjusvaren visar att vårdnadshavarna värdesätter barnens delaktighet i

kommunikationen när de kommer för att hämta på förskolan. Att barnet, med stöd av pedagogerna, ges möjlighet att berätta för vårdnadshavarna om dagen visar på barnens delaktighet och meningsskapande. Vårdnadshavare berättar att de vid tillfällena hamnat i situationer när pedagogerna inte har haft möjlighet att delge dem någon information eftersom de varit upptagna med andra arbetsuppgifter eller andra vårdnadshavare. Vid dessa situationer har vårdnadshavarna valt att prata med pedagogerna vid ett annat tillfälle när det passar bättre. När vårdnadshavarna upplever att pedagogerna har svårt att föra samtalet framåt väljer vårdnadshavare att ställa frågor för att stötta pedagogerna i mötet. Vårdnadshavare visar på förståelse för pedagogers olika relationella kompetenser.

7.2.2 Samverkan

Aspelin (2013) menar att möten mellan individer innehåller både sam-varo och sam-verkan och kan hållas formella men även övergå till en djupare relation. Vårdnadshavarna i studien beskriver mötet med pedagogerna som en viktig del vid hämtningssituationen på förskolan. Det framkommer i intervjuerna att vårdnadshavarna märker skillnad på vilka möjligheter det finns till samtal med pedagogerna vid hämtning då antalet pedagoger skiljer sig beroende på vilken tid de hämtar. Vårdnadshavarna upplever ibland att det är många vikarier på förskolan vid hämtning vilket kan kännas besvärligt, men de har ändå förståelse för att vikarierna inte kan delge samma information som en ordinarie pedagog. För att skapa trygghet och utveckla tillit till pedagogerna vill vårdnadshavarna möta samma pedagoger i så stor utsträckning som möjligt, pedagoger som de har en relation till. Det framkommer även att personkemin parterna emellan påverkar vårdnadshavarnas förtroende för pedagogerna och därmed möjligheten till en god sam-varo och sam-verkan.

7.2.3 Information

Aspelin och Persson (2011) beskriver att möten mellan individer som sker i samverkan är förutsägbara och till viss del planerade. I intervjuvären framkommer det att den information vårdnadshavarna efterfrågar och ges när de hämtar sina barn skiljer sig åt beroende på barnens ålder. Vårdnadshavare till yngre barn mellan ett och två år efterfrågar och ges information om sådant som gäller omsorgen av barnen. Medan vårdnadshavare till de äldre barnen mellan tre och fem år efterfrågar och ges information om barnens utveckling och lärande, det sociala samspelet och utbildningens undervisning. Ytterligare något som framkommer i intervjuerna är att vårdnadshavare till barn, oavsett ålder, efterfrågar information om aktuella angelägenheter i barnens vardag. Vårdnadshavarna påtalar vid hämtningen på förskolan att de vill få respons från pedagogerna där de kan känna att pedagogerna sett just deras barn under dagen med fokus på utveckling och lärande. I resultatet framkommer det också att vårdnadshavare erfarit situationer där de känt att pedagogerna har haft fullt upp med sitt och inte hunnit delge dem någon information om dagen. Samtidigt påtalar vårdnadshavare att det inte enbart är upp till pedagogerna att delge information, utan att de som vårdnadshavare också har ett ansvar att fråga pedagogerna om det är något speciellt som de vill veta.

7.2.4 Sammanfattande analys

Den verbala kommunikationen i mötet mellan pedagog och vårdnadshavare ses som det viktigaste kommunikationssättet hos vårdnadshavarna. De uppskattar den kommunikation som ges i bild och text men för att en god samvaro och samverkan ska vara möjlig ses det verbala mötet med pedagogerna som viktigast.

Vårdnadshavare upplever ibland att de får anpassa sig för att nå ett ömsesidigt möte med pedagogerna. Det framkommer att vårdnadshavarna förstår att pedagoger har olika kompetenser att upprätthålla och utveckla mellanmänniska relationer. Vårdnadshavare upplever att det även är upp till dem att upprätthålla det ömsesidiga mötet genom att ställa frågor som hjälper till att föra samtalet vidare.

Vårdnadshavarna har förståelse för att vikarier inte är, i samma utsträckning som ordinarie personal, lika insatta i vilken information som varje vårdnadshavare efterfrågar. Vid hämtningssituationen när vårdnadshavare möter både ordinarie pedagoger och vikarier, vill de delges aktuell information om barnets vardag både gällande omsorgen och utbildningen. Mötet med en pedagog som vårdnadshavaren inte mött tidigare eller som vårdnadshavaren inte har utvecklat trygghet och tillit till sker i sam-varo. Möten som sker mellan vårdnadshavare och pedagoger som känner tillit och personkemi med varandra sker i sam-verkan. I de situationer när det är få pedagoger relaterat till antalet barn kvar på förskolan eller när det är många vårdnadshavare som hämtar sina barn samtidigt, är det svårt att ges möjlighet till att skapa ett ömsesidigt möte där sam-varo och sam-verkan kan utvecklas. Mellanmänskliga relationer och ömsesidiga möten förutsätter att ett möte sker i interaktion med en annan individ. Det finns tillfällen när vårdnadshavarna upplever att pedagogerna inte har möjlighet att möta dem vilket inte, på något sätt, gynnar de ömsesidiga relationerna.

Överföringskommunikation är något som välkomnas av vårdnadshavarna samtidigt som de påtalar att det inte helt får ersätta interaktionskommunikationen, då denna upplevs som en viktig och uppskattad del i samverkan med pedagoger. Utifrån resultatet, tidigare forskning och litteratur anser vi att pedagoger behöver vara medvetna om att överföringskommunikationen bara är ett komplement till interaktionskommunikationen. Interaktionskommunikationen är, trots allt, det som utvecklar tillitsfulla relationer.

8. Diskussion

I kommande avsnitt lyfts resultatet fram i en diskussion kopplat till studiens litteraturgenomgång och teoretiska perspektiv. Diskussionen har delats in i underrubrikerna kommunikation, samverkan och information vilka utformats ifrån resultatets nyckelbegrepp. Slutligen presenteras förslag på fortsatt forskning.

8.1 Kommunikation

I studien påtalar vårdnadshavarna att de upplever en viss skillnad beroende på vilken pedagog de möter när de hämtar sina barn. Det framgår dels att de märker en skillnad på mötet med ordinarie pedagoger och vikarier men också att det skiljer sig beroende på vilken ordinarie pedagog de möter. Det kan handla om att vårdnadshavarna upplever att pedagoger har olika lätt för att prata eller att personkemin varierar beroende på pedagog. Aspelin (2013) beskriver att sam-varon och sam-verkan påverkar varandra och ger möjligheter till formell interaktion som kan övergå till djupare relationer. Utifrån studiens resultat tolkar vi att individernas upplevelser i mötet kan bero på hur långt individerna har kommit i sin relation och hur vida sam-varo och sam-verkan integrerar tillsammans. Pedagogers kommunikativa kompetens beskriver Eckeskog (2019) som viktig för samverkan med vårdnadshavare. Kommunikativa kompetenser innebär att pedagogerna har förmåga, att i ord och handling, kunna samspela med andra människor utifrån den situation de befinner sig i och på så vis föra en dialog med någon annan. Detta är något vi förstår saknas hos de pedagoger som inte har så lätt för att prata. Vårdnadshavarna påtalar att för att få till en dialog med pedagogerna så krävs det då att de själva ställer frågor till pedagogen för att få samtalet att fungera smidigt. Sandberg, Sheridan, Vuorinen & Williams (2013) beskriver vikten av att pedagogen som möter vårdnadshavarna pratar utifrån ett sammanhang, där pedagogen har en känsla för vad vårdnadshavaren finner meningsfullt i samtalet. Med detta förstår vi det som att anledningen till att vårdnadshavare finner det svårare med kommunikationen i mötet med vikarier, beror på att vikarier inte har samma möjlighet att veta vad varje vårdnadshavare finner meningsfullt att samtala om. Detta på grund av att parterna inte möts så ofta, de befinner sig fortfarande i sam-varo med varandra och har inte haft möjlighet att utveckla relationen vidare. I resultatet framkommer det att vårdnadshavarna har förståelse för detta. För att utveckla relationer menar Aspelin (2018) att möjlighet behöver finnas att knyta an och upprätt hålla relationerna. I och med detta ökar vår förståelse för att det kan var svårt för vikarier att utveckla och upprätthålla relationer med vårdnadshavarna då de inte möts regelbundet. Visković & Višnjić Jevtić (2017) beskriver att pedagogers kommunikativa kompetenser påverkar relationerna mellan barn, vårdnadshavare

och pedagoger. Vidare framhålls att fortbildning är nödvändig för att utveckla kunskaper och färdigheter hos pedagogerna vad gäller samverkan. Kunskaper och färdigheter som vi tolkar, utifrån studiens resultat, också borde delges de vikarier som arbetar i förskolan.

8.2 Samverkan

För att kunna skapa tillitsfulla relationer med vårdnadshavare beskriver Vuorinen, Sandberg, Sheridan & Williams (2013) att pedagogers förmåga att kunna tillvarata tillfällena som ges för samtal med vårdnadshavarna är av betydelse. Pedagoger behöver visa sig tillgängliga för samtal och i dessa, kunna ge relevant information till vårdnadshavare och besvara eventuella frågor. Detta ställer vissa krav på pedagogen, att den är flexibel och socialt kompetent med förmågan att kunna möta en mångfald av vårdnadshavare på ett individuellt plan. Det framkommer att fem vårdnadshavare upplever att de mött pedagoger som inte har möjlighet att samtala när vårdnadshavarna kommer för att hämta sina barn. Pedagogerna beskrivs kunna vara upptagna med andra vårdnadshavare eller med andra barn. Vårdnadshavarna har då valt att avvakta med att ta upp sådant som de egentligen vill samtala om för att istället nöja sig med information om basala företeelser. I vissa fall när vårdnadshavare kommit för att hämta sina barn, har de enbart mött pedagogen med icke-verbal kommunikation i form av ögonkontakt och vinkning. Vårdnadshavarna upplever, vid dessa möten, att pedagogen inte haft tid för annan kommunikation. Visković och Višnjić Jevtić (2017) menar att samverkan kan beskrivas som en tvåvägsprocess. Pedagoger kan däremot uppleva att det är deras ansvar att få samverkan att fungera, en upplevelse som inte delas av vårdnadshavare. Vårdnadshavarna i studien tycker att det också är upp till dem att bidra till en god samverkan och att de har förståelse för att pedagogerna inte alltid har tid och möjlighet att föra längre samtal. Detta bekräftas av Halldén (2014) som beskriver att samverkans möjligheter vid hämtning kan variera på grund av att pedagogerna kan vara upptagna med andra arbetsuppgifter. Pedagoger lägger alltså stort ansvar på sig själva när vårdnadshavare kommer för att hämta sina barn och finner det som ett nederlag från sin sida när möjligheterna till samverkan är begränsade. Vilket

motsäger sig från det som studiens resultat visar. Sandberg & Vuotinen (2008) menar att tids- och personalbrist hos pedagogerna, stressade föräldrar och hög personalomsättning kan vara faktorer som försvårar möjligheterna till samverkan parterna emellan. Det finns enligt vår tolkning, aspekter som bidrar till att möjligheterna för samverkan försvåras vid hämtningssituationen. För att pedagoger ska kunna bedriva en god samverkan med vårdnadshavarna, anser vi att vissa basala företeelser på organisationsnivå behöver ses över. Ges inte rätt förutsättningar för samverkan är det inte heller möjligt för pedagogerna att kunna nyttja sina kompetenser de besitter gällande området.

Aspelin och Persson (2011) menar att sam-verkan kännetecknas av ett förutsägbart möte där individer känner tillit till varandra och där parterna blir mer närvarande inför varandra vilket. När vårdnadshavarna vill samtala om barnens utveckling och lärande väljer de helst en pedagog som de har personkemi med och känner tillit för. Det är enligt Aspelin (2018) när individer förstår varandra väl och visar både känslor och respekt som stabila sociala band mellan parterna byggs. von Wright (2002) menar att det är i mötet som individer framstår som någon för någon annan, och att man på så vis kan mötas i ett mellanmänniskt möte. I ett mellanmänniskt möte där pedagogen är närvarande och har ett förhållningssätt som innebär att kunna vara flexibel i situationen (Aspelin 2013). Vi anser att det i ett möte där vårdnadshavare vill samtala om barnets utveckling och lärande är en fördel att pedagogerna besitter relationskompetens, vilket innebär att pedagogerna har en förmåga att knyta an, initiera, upprätthålla och utveckla relationer inom yrket i förskolan (Aspelin 2018). Relationskompetensen utgår inte enbart från yrkesrollen utan påverkas även av hur personer är, hur de ser på sig själva, både privat och i yrkesrollen. Vidare så berörs den av hur personer tänker och känner i relation till andra. Utifrån resultatet anser vi att detta även är något som vårdnadshavarna märker av, vilken relationskompetens pedagogen har. Vårdnadshavarna påtalar att de föredrar att söka kontakt med den pedagog som de har tillit till, och att de känner olika bemötande beroende på pedagog. Vissa pedagoger beskrivs undvika kontakt och en del har svårt att delge information, medan andra pedagoger mer än gärna kommer fram och samtalar med vårdnadshavare och har barnen delaktiga i samtalet vid överlämnandet. Vi anser utifrån detta att pedagoger behöver ha en förståelse för att

relationen med vårdnadshavare och barn kan ta tid att utveckla, och att vårdnadshavare ibland kan välja en särskild pedagog att delge viss information till. Vidare så anser vi att pedagoger behöver bli medvetna om hur de ser på sig själva och andra för att kunna utveckla sin relationella kompetens och upprätthålla mellanmännsliga relationer. Visković och Višnjić Jevtić (2017) menar att pedagogers kompetens, vad gäller samverkan med vårdnadshavare, är en del av professionen och bidrar till att barnets, vårdnadshavares och pedagogens relation gynnas. Det framkommer i resultatet att även pedagogens sätt att möta och se vårdnadshavarens barn påverkar vårdnadshavarens relation med pedagogen. Därav förstår vi att det är viktigt att skapa tillitsfulla relationer även till barnen då det har visat sig påverka hur relationens utvecklas mellan parterna.

8.3 Information

Aspelin och Persson (2011) beskriver att överföringskommunikation och interaktionskommunikation bidrar till att pedagogiska relationer skapas. Resultatet visar att vårdnadshavarna delges information genom bild och text i olika forum men det framkommer också att vårdnadshavarna föredrar verbal direktkommunikation när de vill ta upp något av mer känslig karaktär. Detta är något som även tidigare forskning tyder på, att det är önskvärt att ha en verbal direktkommunikation med pedagogerna om barnens utveckling och lärande (Sandberg & Vuorinen 2008).

För att vårdnadshavare ska känna delaktighet i sina barns utveckling och lärande behöver de delges information om det enskilda barnet, men också av verksamheten. I tidigare forskning framkommer det att informationen som efterfrågas hos vårdnadshavarna skiljer sig beroende på barnets ålder. Vårdnadshavare till yngre barn vill delges information om barnens fysiska välmående medan vårdnadshavare till äldre barn vill få information om barnets känslomässiga välbefinnande och sociala samspel (Sandberg & Vuorinen 2007). Vilket även visar sig i studiens resultat, vårdnadshavare till barn mellan ett-två år vill få information huruvida barnen ätit, sovit eller bajsat medan vårdnadshavare till barn mellan tre-fem år efterfrågar information om vad barnen gjort under dagen och sociala relationer.

Intressant att resultatet stämmer överens med en studie från 2007. Med stöd i resultat och forskning verkar det inte som att detta har förändrats under de åren. Det framkommer också i studiens resultat att, oavsett barnens ålder, så vill vårdnadshavare få ta del av aktuell information om sitt barn samt ha information som visar att pedagogerna sett deras barn under dagen. Sandberg och Vuorinen (2007) beskriver att vårdnadshavare eftersöker en rak och öppen kommunikation, en tydlighet i kommunikationen som är grundläggande för tilliten till pedagogerna och verksamheten. Vårdnadshavarna vill försäkra sig om att deras barn mår bra och att tilliten är befogad. Vi förstår utifrån detta att det är viktigt för relationen mellan vårdnadshavare och pedagoger att pedagogerna kan delge information till vårdnadshavare om varje enskilt barn. Vilket också Sandberg och Vuorinen (2008) beskriver, att vårdnadshavare och pedagoger vill och kan förstå varandra är faktorer som påverkar en god samverkan. Dessa situationer kräver att pedagogerna i förskolan besitter en social kompetens, att kunna möta individer som utgår från en annan referensram.

Överlag är de vårdnadshavare som deltagit i studien nöjda med mötet som sker med pedagogerna när de hämtar sina barn på förskolan. De tycker att de får den information de efterfrågar. Delger inte pedagogerna vårdnadshavare informationen så frågar de gärna. Vårdnadshavarna har också en förståelse för att vikarier är en del av verksamheten, men de ser ändå helst att ordinarie pedagoger finns på plats. Tillitsfulla relationer mellan vårdnadshavare och pedagoger bidrar till att vårdnadshavarna i studien känner större trygghet till barnens vistelse på förskolan. Sandberg och Vuorinen (2008) påstår att tillitsfulla relationer bidrar till god samverkan mellan pedagoger och vårdnadshavare vilket är en viktig del för barnens utveckling och lärande i förskolan.

8.4 Pågående debatt

I vår inledning lyfter vi en enkätundersökning från Skolinspektionen (2017) där det framkommer att vårdnadshavare upplever att personaltätheten på förskolan är bristfällig. Vi lyfter även en tidningsartikel som är skriven av en vårdnadshavare,

som också tycker att personaltätheten är låg (Grop 2017). Undersökningen, insändaren och våra egna upplevelser av bristen på pedagoger, sett till antalet barn, ligger till grund för denna studie. Vår intention var att vi ville få en djupare förståelse för vårdnadshavarnas upplevelser av mötet med pedagogen när de kommer för att hämta sina barn på förskolan. Jämför man resultatet från enkätundersökningen samt innehållet i den insända artikeln med vår studies resultat så skiljer sig dessa något ifrån varandra. Vårdnadshavarna i denna studie upplever att det kan vara få pedagoger sett till antalet barn när de hämtar sina barn på förskolan, men att de vid dessa tillfällen har förståelse för att det inte alltid finns tid till att samtala lika djupt med pedagogerna vid varje hämtnings situation. De upplever ändå att de får den information som de efterfrågar och om det inte finns möjlighet att delges den informationen då, så tas det upp vid ett annat tillfälle. Vårdnadshavarnas intervju svar, anser vi, tyder på en god samverkan med pedagogerna på respektive förskola. Relationen mellan pedagogerna och vårdnadshavarna i studien präglas av tillit, vilket gör det möjligt för parterna att ha en öppen dialog som gynnar barnens utveckling och lärande. Det framkommer också i förskolans läroplan och skollag att förskolans pedagoger ska arbeta för att skapa goda relationer till hemmen och att pedagogerna kontinuerligt ska föra en dialog med vårdnadshavarna om barnets utveckling och lärande (Skolverket 2018; Utbildningsdepartementet 2010). Det som kan ses som negativt i vårt resultat är att vårdnadshavare påtalar att det är en del personalomsättning med många vikarier i perioder. Under dessa perioder upplever vårdnadshavarna att de inte alltid får den information de eftersöker. De påtalar att de har förståelse för dessa situationer, men att det hade varit önskvärt att kunna få ta del av den information de eftersöker även vid dessa tillfällen. Här anser vi att det är rektorns ansvar att ge pedagoger och vikarier fortbildning inom samverkan med vårdnadshavare. De situationer som framkommit under intervjuerna, där vårdnadshavare inte varit helt nöjda med mötet med pedagogerna, kan fortbildningen ha varit bristfällig och därför påverkat mötetets karaktär till en negativ upplevelse. Förskolans läroplan antyder att rektorn har skyldighet att ge pedagoger den kompetensutveckling som behövs för att bedriva ett fungerande samarbete mellan hemmet och förskolan (Skolverket 2018). Vikten av kompetensutveckling är även något som Visković och Višnjić Jevtić (2017) lyfter i sin avhandling.

8.5 Vidare forskning

Denna studie skulle vara intressant att fortsatt utveckla för att få en ännu bredare bild av hur vårdnadshavare känner generellt runt om i Sverige. Jämförelser mellan olika målgrupper, större respektive mindre orter, kulturell bakgrund och ekonomiska förutsättnings betydelse för vårdnadshavares upplevelser av mötet med pedagogerna vid hämtningen på förskolan, skulle vara intressant att göra en fördjupad studie om. Det finns även andra områden som vi finner intressanta att studera vidare utifrån vår studies resultat. Stämmer den tidigare forskningen, vi använt oss av i vår studie, överens med dagens pedagogers uppfattning ur ett pedagogiskt perspektiv, med tanke på samhällets förändringar.

Referenser

Aspelin, J. (2013). Vad är relationell pedagogik? I: *Relationell specialpedagogik - i teori och praktik*. (Red. Aspelin). Kristianstad University Press. <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:633608/FULLTEXT01.pdf>

Aspelin, J., & Persson, S. (2011) *Om relationell pedagogik*. Malmö: Författarna och Gleerups Utbildning AB

Aspelin, J. (2018). *Lärares relationskompetens Vad är det? Hur kan den utvecklas?* Stockholm: Liber

Bjereld, U., Demker, M., & Hinnefors, J. (2018). *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. Lund: Författarna och Studentlitteratur AB

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Maidenhead, UK: Studentlitteratur AB.

Eckeskog, L. (2019). *Kommunikation i förskolan Förskollärares och barnskötares kommunikation med föräldrar i ett digitaliserat medielandskap*. Diss. Umeå: Umeå Universitet <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1275842/FULLTEXT02>

Franzén, K., Hjalmarsson, M., & Löfdahl, A. (2014). *Förskolelärares metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Författarna och Liber AB.

Grop, A. (2017). DEBATT: Personalbristen på min sons förskola gör det omöjligt att räkna till tio. *Dalarnas Tidning*, 2 oktober. <https://www.dt.se/artikel/debatt/debatt-personalbristen-pa-min-sons-forskola-gor-det-omojligt-att-rakna-till-tio>

Haldén, G. (2014). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Falun: Gunilla Haldén och Carlsson Bokförlag

Magne Holme, I., & Krohn Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Sandberg, A., Sheridan, S., Vuorinen, T., & Williams, P. (2013). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration *Journal Early Child Development and Care*, Vol. 184, ss. 149–159 <https://doi.org/10.1080/03004430.2013.773992>

Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2007). *Hem och Förskola samverkan i förändring*. Stockholm: Författarna & Liber AB.

Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2008). Preschool-home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education*, vol 16, ss. 151-161. <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.hkr.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=8c01226d-e285-4b30-9b9-fe87b4e67fdc%40pdc-v-sessmgr06>

Skolinspektionen. (2017). *Förskoleenkäten hösten 2017*. Stockholm: Skolinspektionen

Skolverket. (1998). *Jord för växande*. Stockholm: Enskede Offset AB

Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan, Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket

Språkrådet. (2008). *Svenska skrivregler*. Stockholm: Institutet för språk och folkminne (språkrådet) och Liber AB

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2 upplagan. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet. (2010). *Skollagen (2010:800)*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

Vetenskapsrådet. (2019). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.

Visković, I., & Višnjić Jevtić, A. (2017). Development of professional teacher competences for cooperation with parents *Journal Early Child Development and Care* Volume 187, ss.1569-1582
<https://www-tandfonline-com.ezproxy.hkr.se/doi/full/10.1080/03004430.2017.1299145>

von Wright, M. (2002). Det relationella perspektivets utmaning: En personlig betraktelse *In: Att arbeta med särskilt stöd: några perspektiv* (pp. 9-20). Stockholm: Skolverket

Bilaga 1: Informationsbrev

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en intervjustudie

Vi heter Miranda Larsson och Johanna Gustafsson och vi studerar till förskollärare vid Högskolan i Kristianstad. I utbildningen ingår att genomföra en studie vilken kommer att presentera skriftligt i ett examensarbete. Syftet med studien är att få insikt i hur vårdnadshavare upplever pedagogers bemötande när de hämtar sina barn på förskolan.

Intervjun kommer att ske på ett bibliotek i ditt närområde efter överenskommelse och beräknas ta omkring 20-30 minuter. Hela intervjun kommer att dokumenteras med ljudupptagning och med kompletterande anteckningar. Intervjuerna kommer att behandlas konfidentiellt vilket betyder att intervjuerna kommer att avidentifieras och behandlas i enlighet med bestämmelser i Sekretesslagen. Intervjuerna kommer att ske i enlighet med samtyckeskravet då deltagarna själva får bestämma över sin medverkan. Som deltagare i studien har du när som helst rätt att avbryta ditt deltagande utan att ange orsak.

Materialet från intervjuerna kommer att hanteras och behandlas konfidentiellt och det kommer att förvaras så att ingen obehörig kommer att kunna ta del av det. Inga enskilda personer eller förskolor kommer att kunna identifieras i examensarbetet.

Om du är vårdnadshavare till barn i förskolan och accepterar att medverka i studien ombeds du att skicka ett mejl med ditt namn och telefonnummer till adressen nedan. Du kommer sedan att kontaktas per telefon för att bestämma en tid för sammanträffande och genomförande av intervjun.

Mejl: Johanna.Gustafsson@ydre.se

Med vänliga hälsningar Johanna Gustafsson och Miranda Larsson

Jag har informerats om studiens syfte, hur informationen samlas in, bearbetas och behandlas. Jag har också informerats om att mitt deltagande är frivilligt och att jag, när jag vill kan avbryta min medverkan i studien utan att ange orsak. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie, om föräldrasamverkan i förskolan.

Ort/ Datum

Underskrift

Namnförtydligande

Studentens underskrift

Studentens namnförtydligande

Bilaga 2: Intervjufrågor till vårdnadshavare

- **Vad har du för erfarenhet av att hämta barn på förskolan?**
- **Vilka förväntningar har du på pedagogerna vid hämtningen?**
- **Hur ser en hämtnings situation ut för dig?** Anser du att bemötandet du får vid hämtningen skiljer sig åt vilken pedagog du möter? På vilket sätt?
- **Hur får du information och vad får du för information när du hämtar ditt barn?** Upplever du att informationen är tillräcklig? Om inte vad vill du veta mer?
- **Upplever du att personaltätheten har betydelse för hur du upplever situationen vid hämtningen?** Har tiden då du hämtar ditt barn betydelse för din upplevelse? På vilket sätt?